

ΧΡΥΣΟΚΟΛΛΙΤΟΝ ΜΥΚΗΝΑΙΟΝ ΞΙΦΙΔΙΟΝ.

Οἱ ἐπισκεφθέντες τὴν ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ συλλογὴν τῶν μυκηναίων ἀρχαιοτήτων, ὡς καὶ οἱ ἀναγνόντες τὸ περὶ τῶν ἐν Μυκήναις ἀνασκαφῶν σύγγραμμα τοῦ κυρίου Schliemann, γνωρίζουσι τὸ πλῆθος (ύπερ τὰ 150 ἀκέραια καὶ τεράχια) τῶν δρειγαλκίνων (*) ξιφῶν, ἀπερ εὐρέθησαν ἐν τοῖς τάφοις τῆς ἀκροπόλεως Μυκηνῶν. Πάντα τὰ ξίφη καὶ τὰ ξιφίδια ἐκτὸς τῶν μαχαίρων εἶναι δίστομα. Καὶ ἄλλα μὲν εἶναι ἀπλᾶ, ἄλλα δὲ κεκοσμημένα. Οἱ χόσμοις σύγκειται ἐκ τορευτῶν γραμμῶν ἀπλῶν ἢ σειρᾶς σπειρῶν διηκοουσῶν κατὰ μῆκος τοῦ ἑλάσματος, πρὸς δὲ τινὰ τῶν ξιφῶν τούτων σώζουσι κατὰ χώραν τοὺς ἥλους, δι’ ᾧ ἦν προσηρμοσμένον τὸ ἐκ ξύλου ὅστον περιβλήματα τῆς λαβῆς, καὶ τῶν ὅποιών ἥλων αἱ κεφαλαὶ κατ’ ἀμφοτέρας τὰς πλευρὰς εἶναι ἐπικεκαλυμμέναι διὰ λεπτοῦ πετάλου χρυσοῦ. Ἐπίσης καὶ χρυσᾶ περιβλήματα τῶν λαβῶν ἐσώθησαν φέροντα ποικίλην διακόσμησιν ἐντεπτωμένων γραμμικῶν σχημάτων. Πολλῶν δὲ ξιφῶν ἡ λαβὴ ἐκοσμεῖτο κατὰ τὸ ἄκρον διὰ κομβίων ἀλαβαστρίνων ἢ ὁστείνων, ἐξ ᾧ τινα ἥσαν κεκαλυμμένα διὰ πετάλων χρυσῶν. Τόσα περίου παρετηροῦντο ὡς πρὸς τὴν διακόσμησιν τῶν ξιφῶν ἐκτὸς ἐνδός, ὅπερ ἐδείκνυεν ὀλλοίαν διακόσμησιν καὶ περὶ οὗ ἐν σελ. 324 ὑπ’ ἀρ. 446 τοῦ συγγράμματος τοῦ κυρίου Schliemann λέγεται, ἐκτὸς τῆς μνείας τῶν χρυσῷ ἐπικεκαλυμμένων ἥλων καὶ τῶν λειψάνων τοῦ ξαλίνου κολεοῦ, ὅτι ἀκατὰ μῆκος τοῦ ἑλάσματος κατ’ ἀμφοτέρας τὰς πλευρὰς βλέπει τις ἐπικεκολλημένην χρυσῆν πλάκαν. Ἐν δὲ τῷ χειρογράφῳ εὑρετηρίῳ τοῦ κυρίου Σταματάκη, τῷ ἀποκειμένῳ

(*) "Ἔτε τὴν ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ κυρίου Schliemann προσηρτημένην ἔκθεσιν περὶ τῆς γηγενῆς ἀνελύσεως τῶν μεταλλίνων ἀντικειμένων ὑπὸ τοῦ ἐν Λονδίνῳ κ. John Percy.

ἐν τῷ ἀρχείῳ τῆς ἀρχαιολογικῆς Ἀθηνῶν ἐταιρίας σημειοῦται ὑπὸ ἀρ. Τ. Δ, 1950, ὅτι αἱ λεπίς αὐτοῦ ἐπικαλύπτεται ὑπὸ λεπτοτάτου φύλλου χρυσοῦ, ἐφ' ἣς λέων καὶ ἄλλα ζῶα», ὃν μέρος ἐλάχιστον ἐφαίνετο τότε καὶ ἀπερ οὐδὲ δὲ ἐξ αὐτοφύίας γνωρίζων τὸ πρᾶγμα ἡδύνατο νὰ διακρίνῃ ἐν τῇ ἀτελεῖ ἀπεικονίσεις τῇ ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ κυρίου Schliemann. Ταῦτα ἐφανηνοῦτο ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τοῦ ἐλάσματος· ἡ ἄλλη ὅμως, καθ' ὅλοκληρίαν κρυπτομένη ὑπὸ σκληροτάτης κατιώσεως, προερχομένης ἐκ τοῦ κοπτεροῦ μέρους τοῦ ἐλάσματος καὶ ἄλλων χαλκῶν ἀντικειμένων δικοῦ εὑρεθέντων, μόλις ποῦ καὶ ποῦ ἐδείκνυεν ὅτι καὶ αὐτὴ ἦν κεκοσμημένη. Τὸ ξιφίδιον τοῦτο ἐπεχείρησα πρό τινος νὰ καθαρίσω καὶ διὰ διαφόρων μέσων καὶ κόπου οὐκ ὀλίγου ἀπήλλαξα αὐτὸ σχεδὸν καθ' ὅλοκληρίαν τῆς ἐπικαθημένης κατιώσεως, ἐκτὸς μερῶν τινῶν ἔνθα τὸ ἀπομεῖναν στρῶμα τῆς κατιώσεως εἶναι τόσῳ λεπτόν, ὥστε ἐπιχειρῶν τις νὰ τὸ ἀποκέσῃ, κινδυνεύει νὰ ἐπενέγκῃ βλάβην εἰς τὴν ὑπὸ αὐτὸ ἐπιφάνειαν τοῦ χρυσοῦ. «Ἐδειξε δὲ καθαρισθὲν τὸ ξιφίδιον κατ' ἀμφοτέρας τὰς πλευρᾶς τοῦ ἐλάσματος παραστάσεις χρυσοκολλήτους.

Τὸ ἐλασμα, ὡς νῦν ἔχει, μῆκος μὲν ἔχει 0,237, πλάτος δὲ κατὰ τὸ ἄνω μέρος 0,063 καὶ πάχος 0,007. Τὸ δὲ ἕδαφος, ἐφ' οὗ αἱ παραστάσεις ἔχει μῆκος 0,216 καὶ πλάτος 0,027. Ἐλλείπει ἡ λαβὴ καὶ ἡ ἀκωκὴ τοῦ ξιφίδιου. Τὸ ἐλλεῖπον μέρος τῆς ἀκωκῆς εἶχε πιθανῶς μῆκος 0,05, τοῦ δὲ μήκους τῆς λαβῆς ὑπολογιζομένου, σύμφωνα πρὸς ἄλλας σωζομένας, εἰς 0,07-0,10 μέχρι καὶ 0,15, ἐάν εἶχε τὸ ξιφίδιον καὶ κομβίον ἐπὶ τοῦ ἀκρου τῆς λαβῆς, ὅπερ πιθανόν, τότε τὸ ἀρχικὸν μῆκος τοῦ ξιφίδιου ἐν δλῳ θὰ ἦτο περίπου 0,40.

Ἐπὶ τῆς μιᾶς τῶν πλευρῶν τοῦ ἐλάσματος παρίσταται λεοντομαχία, καθ' ἣν πέντε ἄνδρες, ἣτοι τέσσαρες δόπλιται δόρατα φέροντες καὶ ἀσπίδας καὶ εἰς τοξότης, μάχονται πρὸς τρεῖς λέοντας. Ἐκ τῶν λεόντων δύο μέν, οἱ πρὸς τῷ στενοτέρῳ ἄκρῳ τοῦ ἐλάσματος, τρέπονται εἰς φυγὴν πρὸς δεξιὰ τῷ θεωμένῳ, δὲ τρίτος ἐστραμμένος πρὸς ἀριστερὰ ἀνθίσταται ἔτι κατὰ τῶν ἐξ ἀριστερῶν πρὸς δεξιὰ ὅρμώντων πολεμιστῶν, ἐξ ὧν ἔνα τὸν

πρῶτον πεσόντα ἥδη πρὸ τῶν ποδῶν του καταπατεῖ ὑπτιον καὶ μὲ τὰς χεῖρας τεταμένας ὑπὲρ τὴν κεφαλήν· τοῦ πεσόντος τούτου τὸ δόρυ ἔχει πληγώσει τὸν λέοντα διαμπερές, ἐμπηχθὲν εἰς τὸ χαῖνον στόματον καὶ ἔξελθὸν κατὰ τὸ ἀριστερὸν ὅπίσθιον σκέλος αὐτοῦ, ὃς δεικνύει ἡ κατ' ἔκεινο τὸ μέρος δι' ἐγχαράκτων γραμμῶν δηλουμένη αἰχμῆ. 'Ο μετ' αὐτὸν δεύτερος πολεμιστὴς δρμᾶς κατὰ τοῦ λέοντος διευθύνων κατ' αὐτοῦ τὸ δόρυ, οὗ ἡ αἰχμὴ πλήντει ἥδη τὸν λέοντα κατὰ τὸ μέτωπον. Τοῦ πολεμιστοῦ τούτου φαίνονται μόνον ἡ κεφαλή, μὴ ὑπερέχουσα ὅμως τῆς ἀσπίδος, ἡ δεξιὰ χεὶρ καὶ αἱ κνημαὶ, τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα καλύπτεται ὑπὸ τῆς ἀσπίδος. 'Ο μετ' αὐτὸν τρίτος πολεμιστὴς τὴν ἀσπίδα ἔχων διὰ τοῦ τελαμῶνος ἀνηρτημένην ἐπὶ τῶν νώτων καὶ τὸ σῶμα δεικνύων ἡμῖν γυμνὸν δρμᾶς καὶ αὐτὸς ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ πάλλων τὸ δόρυ, ἵνα πληξῇ τὸν λέοντα. 'Ο τέταρτος εἶναι τοξότης, μικρὸν δὲ κάμπτων τὸ γόνυ ἐντείνει τὸ τόξον, ἵνα ἀφήσῃ δῖστόν. 'Ο πέμπτος τέλος καὶ αὐτὸς τὴν ἀσπίδα ἔχων ὀπίσω ἀνηρτημένην, διαβεβηκόσι τοῖς σκέλεσι δρμᾶς πρὸς τὸν ἀγῶνα πάλλων ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ τὸ δόρυ.

Τῶν ἀνδρῶν τὰ σώματα εἶναι εὔμήκη καὶ λαγαρά, γυμνὰ δὲ πλὴν βραχέων διαζωμάτων, ἀπερ φέρουσι περὶ τὴν ὁσφὺν καὶ τὰ αἰδίοια. Τὰ διαζώματα ταῦτα εἶναι κεκοσμημένα δι' ἐγχαράκτων γραμμῶν εὐθειῶν καὶ ζητοειδῶν. Τὰ δόρατα εἶναι μακρότατα (μέχρι 0,038) χειριζόμενα ὑπὸ τῶν πολεμιστῶν ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶν οὕτως, ὥστε ἡ μὲν ἀριστερὰ φέρεται πρὸς τὰ πρόσω, ἡ δὲ δεξιὰ πρὸς τὰ ὀπίσω δριζοντίως τεταμένη. Λί δὲ ἀσπίδες καὶ αὐταὶ ὑπερμεγέθεις (ποδηγεκεῖς καθ' "Ομηρον) εἶναι δύο εἰδῶν, ἣτοι τετραγωνικοὶ (*) ἐπιμήκεις θυρεοὶ καὶ ἔλλειψοιςιδεῖς περὶ τὸ μέσον πεπεισμέναι ἡ ἐσφηκωμέναι, ὃς περίπου αἱ βοιωτικαὶ (**) καὶ εἶναι ἐπιτηδεῖς, ὃς φαίνεται, ὑπὸ τοῦ χνίτου διατεθειμέναι ἐναλλάξ χάριν ποικιλίας, καθόσον δ πρῶτος

(*) Ἀσπίδα τοιαύτην βλέπομεν καὶ ἐπὶ τοῦ δακτυλίου τοῦ παρὰ Schliemann ἐν σελ. 259, ἀρ. 335 ἀπεικονισμένου.

(**) Ἀσπίδα δμοίαν, ἀλλ' ἐκ τοῦ πλαγίου δρωμένην, βλέπομεν ἐπὶ γρυπῆς ψήφου δρμου τῆς παρὰ Schliemann ἐν σελ. 202, ἀρ. 255 ἀ-

δ πεσὼν φέρει θυρεόν, δ δεύτερος ἐλλειψοειδῆ, δ πρὸ τοῦ τοξότου τετραγωνικὴν καὶ δ ὑστατος ἐλλειψοειδῆ. Ἐκτὸς ἐὰν θεωρήσῃ τις, ὅτι οἱ πολεμισταὶ ἀνήκουσιν εἰς διαφόρους κατηγορίας ὅπλιτῶν. Τὰς ἀσπίδας βλέπει διάθετης ἐκ τοῦ κοίλου μέρους, μόνον δὲ τοῦ δευτέρου, ὅστις πλησιάζει, ἵνα πλήξῃ τὸν λέοντα, ἐφ' ὃ καὶ προβάλλει τὴν ἀσπίδα, βλέπομεν ἐκ τοῦ πλαγίου τὴν κυρτὴν αὐτῆς ἐπιφάνειαν, ἥτις κοσμεῖται δι' ἐπισήμων ἀπλῶν, ἔχοντων σχῆμα ρόδοντος· τοῦθ' ὅπερ διάθετης ἐδήλωσε, μὴ καλύψας τὸ δόλον σῶμα τῆς ἀσπίδος διὰ φλοιοῦ χρυσοῦ, ἀλλὰ πληρώσας τὸν χῶρον δι' ἐγκαύστου ἢ ὑελώματος ἔχοντος μεταλλικὴν ὑπόστασιν, περὶ οὖν κατωτέρῳ. Ἐπὶ πασῶν ὅμως τῶν ἀσπίδων διάθετης ἔχάραξε γραμμὴν περιθεόμεναν εἰς δήλωσιν τῆς ἀντυγος. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐδήλωσεν διάθετης καὶ τὸν κόμην τῶν ἀνδρῶν, ἥτοι πληρώσας τὸν χῶρον δι' ὑελώματος μελανόχρου, μετὰ περιθεόμενης ὅμως ταῖνίας λεπτῆς ἐξ ἡλέκτρου πρὸς ἀποχωρισμὸν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ ἐδάφους, ὅπως ὅμοιόν τι γίνεται καὶ ἐν τῇ ἀγγειογραφίᾳ. Δήλωσιν δὲ γενείου ἢ μύσταχος δὲν ἔχουσι τὰ πρόσωπα τῶν ἀνδρῶν, ἐπίσης καὶ τὸ στόμα δὲν δηλοῦται διὰ γραμμῆς τινος. Οἱ τεχνίτης ἡρέσθη εἰς γενικὸν περιγραμμα τῆς κεφαλῆς, τοὺς ὄφθαλμοὺς μόνον δηλώσας δι' ἀμυγδαλοσχήμου ἐντομῆς πεπληρωμένης δι' ὑελώματος, τὴν δὲ κόρην ἐντὸς δι' ἐλαχίστου κύκλου ἐξ ἡλέκτρου.

Ταῦτα ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς, ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας παρίσταται λέων διώκων ἐλάφους. Ἐνταῦθα διάθετης τῶν ζώων δὲν ἔχει ἀνταγωνιστὰς ἴσχυρούς, μένει δὲ αὐτὸς κύριος τοῦ πεδίου. Ὁρ-

πεικονισμένης, ἔνθα ὅμως διάθετης Schliemann ἀνεύ ἀνάγκης διοθέτει, ὅτι διάθετης ἡθέλησε νὰ εἰκονίσῃ δύο ἀσπίδας.

Ἐκ τοῦ σχήματος τῶν ἀσπίδων τούτων φαίνεται νῦν ἐσφαλμένη ἡ παρὰ Schliemann ἐν σελ. 233 περιγραφὴ τῆς διπλῆς 313 φύφου ὅρμου ἐκ λίθου σαρδίου, ἔνθα τὸ «Kostbares mit einem obern und unteren Kreis von grossen Punkten geschmücktes Gewand» οὐδὲν δῆλο εἶναι ἢ ἀσπίδες τοιαῦται. Ἐκεῖ δέ, σημειωτέον, δὲν παρίσταται ἀνὴρ καὶ γυνή, ἀλλὰ δύο ἀνδρες μαχόμενοι, ἐξ ὧν ὁ εἰς πλήξιει τὸν ἑτερον διάξφισε.

μῶν ἐξ ἀριστερῶν πρὸς δεξιὰ σπαράσσει ἔλαφον δάκνων αὐτὴν κατὰ τὸν τράχηλον καὶ διὰ τῶν ἐπιτεθειμένων ὄνυχων καταβάλλων αὐτὴν χαμαὶ οὕτως ὥστε τὸ μεσαῖον μέρος τοῦ σώματός της κρύπτεται δόπισω τοῦ λέοντος. Τέσσαρες ἔτεραι ἔλαφοι ἀνὰ δύο προϊοῦσαι φεύγουσι μετὰ μεγάλης ταχύτητος τὴν τύχην τῆς συντρόφου των. Τὰ σώματα τῶν ἔλαφων εἶναι κατάστικτα ὑπὸ σταυριδίων ἐντετμημένων καὶ μικρῶν κεραιῶν ὅριζοντίων κατὰ μῆκος τῆς ῥάχεως, πεπληρωμένων δι' ὑελώματος. Τὴν σύνθεσιν ταύτην τὴν ὄλιγάτερον παρέχουσαν τὸ ἐνδιαφέρον συνεπλήρωσεν δὲ τεχνίτης δηλώσας τὸ ἔδαφος ἐφ' οὖ βαίνουσι τὰ ζῶα. Ἐποίησε δὲ τοῦτο ἐπικολλήσας ταινίαν χρυσοῦ στενὴν κατὰ μῆκος τοῦ ἔλασματος, κατάστικτον ὑπὸ στιγμῶν, οὓχι δὲ ἰσοπλατῆ οὗτε εὑθίειν εἰς δήλωσιν τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους.

Τέλος τέσσαρες ἥλοι δρειχάλκινοι συνεῖχον τὸ ἐξ ὄστου ἡ ξύλου περίβλημα τῆς λαβῆς, ὃν αἱ κεφαλαὶ κατ' ἀμφοτέρας τὰς πλευράς τοῦ ἔλασματος εἶναι ἐπικεκαλυμμέναι διὰ φλοιοῦ χρυσοῦ, ὡς τοῦτο καὶ ἐν ἀλλοις ξίφεσι τῶν Μυκηνῶν παρατηρεῖται.

Τὸ ἔδαφος τῶν παραστάσεων εἶναι μέλαν καὶ λαμπρὸν ἔκει ἐνθα καλῶς διατηρεῖται, εἰς τινὰ δὲ μέρη, ἐνθα ἐφθέρη ἡ ἀπεξέσθη, διαφαίνεται τὸ σῶμα τοῦ δρειχαλκίνου ἔλασματος ἐρυθρῶπλὸν ἔχον χρῶμα. Τὸ ἔδαφος τοῦτο παρεσκεύασεν δὲ τεχνίτης ἐπιστρώσας ὅλην τινὰ ἐν ὑγρῷ καταστάσει, εἴτα δὲ στερεοποιήσαν διὰ πυρώσεως ἔλαφρᾶς κατὰ τὸν τρόπον ἵσως τῆς ἐν τῇ Ἰστορικῇ ἐποχῇ ἀναφερομένης ἀγκαυστικῆς τέχνης, ἥτοι περίπου τὸ παρ' ἡμῖν λεγόμενον σμάλτο, ἡ υέλωμα διγχρονή κατὰ τὸν ἐπιστημονικὸν ὄρον τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἡρ. Μητσοπούλου. Φαίνεται δέ, διὰ πρῶτον ἐπεικολλήθησαν τὰ ζύδια, εἴτα δὲ ἐπληρώθησαν τὰ κενά δι' ὑελώματος διότι εἰς τινὰ μέρη ἡ ἐπιφάνεια τῶν μεταξὺ διαστημάτων πρὸ πάντων δὲ τῶν ἐντετμημένων γραμμῶν, ὡς π. χ. οἱ τελαμῶνες τῶν ἀσπιδῶν, ὑπερέχει τῆς τῶν ζωδίων. Ἡ κρίσις βεβαίως περὶ τῆς χημικῆς ὑποστάσεως τοῦ εἰργμένου ἐπιστρώματος ἀνήκει εἰς τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐμπείρους^(*). Ἡ-

(α) Ο καθηγητῆς τῆς ὁρυκτολογίας ἐν τῷ θūν. πανεπιστημίῳ κ. Κωνσταντίνος Μητσοπούλος, δοτις καὶ ἄλλοις παρέσχεν ἡμῖν προθύμως τὴν

μεῖς παρατηροῦμεν μόνον, ὅτι εἰς τὴν οἰανδήποτε ταύτην ἐπίσρωσιν ὀφείλεται ἡ διατήρησις τοῦ ὀρειχαλκίνου ἐλάσματος τοῦ ξίφους, διπέρ κατὰ τὰ κοπτερὰ μέρη εἶναι ἐν μέρει ἐντελῶς διαθερωμένον, τὸ πλεῖστον δὲ λίαν φαθυρὸν ὑπὸ τῆς κατιώσεως ἔξι ἥς εἶχον πρώην κατακαλυφθῆ καὶ αἱ παραστάσεις. Εἰς τοιαύτην κακὴν κατάστασιν διατηρήσεως εὐρίσκονται καὶ δύο ἔτερα ξιφίδια τῶν αὐτῶν περίου διαστάσεων συνευρεθέντα ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ μετὰ τοῦ παρόντος τὰ ὑπ' ἄρ. Τ. Δ. 1951 καὶ 1952 τῆς συλλογῆς Μυκηνῶν.

Τὰ δὲ κατ' ἀμφοτέρας τὰς πλευρὰς τοῦ ἐλάσματος ζῷδια εἰναι πεποιημένα ἐκ λεπτοτάτων πετάλων χρυσῶν κεκομμένων πρότερον εἰς τὸ σχῆμα τῶν μελλόντων νὰ εἰκονισθῶσι ζώων καὶ ἀνθρώπων, εἴτα δὲ ἐπικεκολλημένων ἐπὶ τοῦ ἐλάσματος. Ὁ χρυσὸς εἶναι τριῶν εἰδῶν, ἦτοι τὰ μὲν σώματα τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν λεόντων εἶναι πεποιημένα ἐκ χρυσοῦ ὡχροῦ, τὰ δὲ δόρατα, ἐκτὸς τῆς αἰχμῆς τοῦ ἐνδός ἔξι αὐτῶν ἥτις μόνη φαίνεται, ἐκ χρυσοῦ ἀποκλίνοντος πρὸς τὸ ἔρυθρον, αἱ δὲ ἀσπίδες καὶ τὰ διαζώματα τῶν ἀνδρῶν ἐκ τοῦ λεγομένου ἡλέκτρου, ἦτοι μίγματος ἀργύρου καὶ χρυσοῦ. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μετάλλου ταινίαι εἶναι τεθειμέναι κατὰ μῆκος τοῦ διαγράμματος τῆς κοιλίας καὶ τῶν μερῶν τῶν λεόντων χάριν τῆς προσπτικῆς, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἐλάφων ὃν πρὸς τούτοις καὶ αἱ κυῆμαι διλόκηροι εἶναι πεποιημέναι ἐκ τοῦ αὐτοῦ μετάλλου.

Ἐκ τῆς ἐπιστήμης βοήθειαν αὐτοῦ, ἡρεύνησε χημικῶς, τῇ αἰτήσει ἡμῶν, τὴν ἐπιστρωσιν τοῦ ξιφίδιου. Ἐκ τῆς ἡρεύνης ταύτης, ήτις δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ ἀκριβεστέρα ἔνεκα ἀλλειψώσας ἐπαρκοῦς ποσότητος πρὸς ἔξτασιν, ἐξήχθη ὅτι τὸ δέλωμα αὐτοῦ πυρούμενον ἐντὸς τῆς συνοξυγονικῆς φλογῆς τοῦ σύλοι τήκεται εὐκόλως εἰς σφαιρὸν μέλαν. Κατ' ἀρχὰς τῆς πυρώσεως χρωματίζει τὴν φλόγα ταύτην μὲν χρῶμα πράσινον, διπέρ ἔσως προκύπτει ἐκ χαλκοῦ, ὃν ἔλαβεν ἐκ τοῦ ἐλάσματος τοῦ ξιφίδιου. Ἐάν ητο κατιωμένος ὀρείχαλκος δὲν ἥθελε τακῆ εἰς τὴν φηθείσαν φλόγα, Τὸ σφαιρὸν λειτριβίθεν καὶ συντακὲν μετὰ ὀξυφωσφορικοῦ νάτρου ἔδωκεν ἀντιδράσεις ὀξυπυριτίου καὶ χαλκοῦ. Εἶναι λοιπὸν πιθανόν, ὅτι τὸ λεπτὸν τοῦτο στρῶμα εἶναι ὀξυπυριτικόν τι ἀλας ἀνάλογον πρὸς τὸ δέλωμα τῶν παροψίδων.

Ταῦτα ἐν συντόμῳ εἰναι τὰ ὄρώμενα ἐπὶ τῶν δύο πλευρῶν τοῦ ἑλάσματος τοῦ προκειμένου ξιφιδίου. Χωρὶς δὲ νὰ κατατείνω ἐνταῦθα μακρότερον λόγον περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης τοῦ ξιφιδίου καὶ τῆς σχέσεως αὐτῆς πρὸς ἄλλας παραστάσεις ἀνθρώπων ἢ ζώων ἐπὶ τε τῶν χρυσῶν ἀντικειμένων καὶ τῶν πηλίνων ἀγγείων τῶν Μυκηνῶν, παρατηρῶ μόνον ὅτι τὸ διάγραμμα τῆς παραστάσεως δὲν εἶναι μὲν ἀμεμπτον, ἀλλὰ ἢ σύνθεσις εἶναι πλουσία καὶ μεστὴ ἐκφράσεως, ἢ δὲ κίνησις τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ζώων ἀνετος καὶ ἴκανῶς ζωηρὰ καὶ ὑπὲρ πάσας τὰς ἐπὶ ἐτέρων ἀντικειμένων τῆς Συλλογῆς, ἐκ τῶν ἐν τοῖς τάργοις εὑρεθέντων, παρατηρούμένας παραστάσεις μᾶλλον πλησιάζουσα τῇ φύσει. Ὁ τεχνίτης γνωρίζει τὴν ἀνατομίαν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν γραμμῶν, θες ἔχαρξεν ἐπὶ τοῦ στήθους δύο ἐκ τῶν πολεμιστῶν πρὸς δίλλωσιν τῶν μαστῶν καὶ τοῦ θώρακος. Παρέλιπεν ὅμως ἐτέρας λεπτομερείας, οἷον ἀφῆκεν ἀδιακρίτους τοὺς δακτύλους τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν, πλὴν τοῦ πεσόντος ἀνδρός, μὴ δηλώσας προσέτι οὕτε στόμα οὕτε ὤτα ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν, ὡς ἀνω εἴπον. Ἐνῷ ἐπὶ τῶν λεόντων καὶ τοὺς ὄνυχας διέκρινε, ἵτι δὲ τὰ τε ὤτα καὶ τὴν ἀνω σιαγόνα ἐξ ἡλέκτρου ἐποίησε καὶ τὴν χαίτην ἐπιψελῶς διὰ πολλῶν βραχείων ἐγκεχαραγμένων γραμμῶν διδήλωσεν. Ἐν γένει δὲ νομίζω, ὅτι τελειότερα εἶναι πεποιημένα τὰ ζῶα, ὡς τοῦτο καὶ ἐπὶ ἀλλῶν ἀντικειμένων τῆς Συλλογῆς Μυκηνῶν παρατηρεῖται.

Περαίνοντες τὴν περιγραφὴν ταῦτην τοῦ αξιολογωτάτου μεταξὺ τῶν μυκηναίων εύρημάτων, ἀναφέρομεν, ὅτι ἐν πραγματείᾳ περὶ λιθίνων καὶ δρειχαλκίνων προστορικῶν ἔργαλείων καὶ ξιφῶν ἐκδοθείσῃ ἀρτίως ἐν Κοπεγχάγη ὑπὸ τοῦ κ. J. J. A. Worsaae^(*) φέρεται ἀπεικονισμένον διὰ χρωμάτων τεμάχιον ξιφούς δρειχαλκίνου διστόμου προερχόμενον ἐκ τῆς νήσου Θήρας, νῦν δὲ ἐν τῷ τῆς Κοπεγχάγης Μουσείῳ ἀποκείμενον καὶ ἔχον ἐπικεκολλημένους κατὰ μῆκος τοῦ ἑλάσματος ἐπὶ ἐδάφους ἐξ-

(*) Fra Steen-og Bronzealderen κτλ. af J. J. A. Worsaae. Kjøbenhavn, 1880.

χοντος τέσσαρας πελέκεις ἐκ χρυσοῦ. Δείγμα καὶ τοῦτο, ἀλλὰ πτωχότερον, τῆς αὐτῆς κοσμητικῆς τέχνης τῶν ξιφῶν. Τοιαύτην εἰκόνα κεχρωματισμένην ἔπρεπε καὶ ἡμεῖς νὰ παράσχωμεν, ἵνα ἀνευ ἀτελής παρέχεται ἔννοια τοῦ πράγματος εἰς τὸν ἀναγνώστην, ἀλλὰ ἡ ἀτέλεια τῆς παρ' ἡμῖν λιθογραφικῆς τέχνης ἀναγκαῖει ἡμᾶς νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν δοθεῖσαν περιγραφήν¹⁾.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 12 Ιουνίου 1880.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Σ. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ.

—○—○—○—

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΑΝΕΚΔΟΤΟΙ.

1.

'Επι) . . . ινα... (ἀρχοντος...
 ερ; |
 . . . εοδ... . . .
 . . ἐγρ)αμμά(τευεν...
 5 . . . ἀκκλησ(ια...
 . . . τῶ)ν προ(δρων ἐπεψήφιζεν...
 . . . κ)αὶ συμ(πρόεδροι . . .
 . . . |

Μικρὸν ὡς 2/3 σπιθαμῆς τεμάχιον λίθου Πεντελησίου εὑρέθη ἐν Ἀθήναις καὶ αγορασθὲν ὑπὸ τῆς ἀρχαιολογ. Ἐταιρίας ἔχει τὰ ἀνωτέρω, ἀρχὴν ψηφίσματος, γράμμασι τῶν 'Ρωμ. χρόνων. Ἐν τῷ ἀ. στίχῳ ἡδύνατό τις ἵσως νὰ συμπληρώσῃ (Λη) να (ιου), δνομα ἀρχοντος ἐπὶ τῶν 'Ρωμ. χρόνων, γνωστὸν καὶ ἀλλαχόθεν.

1) Ἡ διεύθυνσις τοῦ Ἀθηναίου ἐλπίζει εἰς ἀπόμενον τεῦχος τοῦ περιθικοῦ τούτου νὰ προσθέσῃ ἀπονηθέσαν κατὰ τὸν δυνατὸν νῦν παρ' ἡμῖν τρόπον εἰκόνα τοῦ ξιφους τούτου πρὸς ἀκριβεστέραν κατανόησιν τῆς περιγραφῆς καὶ τῆς τέχνης εὗτοῦ.